

Goed gezien tussen Lek en Linge

Bijzondere vogelwaarnemingen in 2020

door *Berry Lucas*

2020 was een enerverend jaar voor vogelaars in onze regio met meerdere ornithologische hoogtepunten. In het verslagjaar werden volgens onze verenigings-subsite van *waarneming.nl* 211 soorten waargenomen. Hiervan waren er drie nog niet eerder gemeld in het waarnemingsgebied van de NVWC.

*Noordse Kwikstaart, 3 mei Beusichemse Waard.
Foto Waarneming.nl -Marja van Bruggen.*

Door de coronamaatregelen was er meer behoefte aan lokale uitstapjes in de natuur en voor thuiswerkers was het wel erg verleidelijk om, tussen de Zoommeetings en het thuisonderwijs door, de persoonlijke tuinvogellijst aan te vullen. Dat er dit jaar veel vogelliefhebbers bij zijn gekomen en vogelreizen naar exotische oorden er niet echt in zaten, zal ook de vele waarnemingsrecords in het afgelopen jaar verklaren. Hieronder weer een bloemlezing uit alle interessante en noemenswaardige vermeldingen op nwc.waarneming.nl.

Januari

Met 76 waarnemingen van 102 **pontische meeuwen** (afgezien van de nodige dubbeltellingen) leverde 2020 een record aantal registraties op. Op 3 januari zelfs vijf exemplaren in diverse kleden in De Waai. 🐦 De **blauwe kiekendief** is op veel jaarliktjes beland, gezien de kleine explosie van waarnemingen in 2020, vooral in januari. Jeroen Brandjes vermoedde een kleine slaapplek van drie vrouwtjes in de Everdingerwaard op 8 januari. 🐦 Arjen de Jong ontdekte

bij Acquoy op 11 januari een slaapplek van zes **velduilen**, maar de groep hield zich mogelijk al langer op in het gebied. Zelf zag ik nog vijf velduilen op 17 februari tegelijk opvliegen langs de Linge bij Acquoy. 🐦 De **roodhalsgans** werd net als voorgaande jaren ook dit jaar aangetroffen, maar slechts één maal op 18 januari in Polder Blokhoven (Sjerp Weima). 🐦 Zo'n hoge concentratie van **wintertalingen** is niet eerder gemeld tussen Lek en Linge: 450 exemplaren in de Everdingerwaard op 19 januari (Martin Poot). 🐦 De **grote gele kwikstaart** zien we vooral op doortrek in dit gebied, maar ook in de wintermaanden is de soort in diverse stadswijken langs slootjes en op ondergelopen platte daken waar te nemen. Het grote aantal waarnemingen (85) in 2020 is in lijn met de landelijke trend. 🐦

Februari

De eerste **roerdomp** van het jaar werd op 6 februari gezien in de Everdingerwaard, en de soort werd daarna vrijwel maandelijks alleen maar daar gespot. 🐦 In ons gebied weet de **patrijs** nog in klein aantal stand te houden op braakliggende terreinen en akkers

De waarnemingen die vermeld worden in de subsite van de NVWC van waarneming.nl bestrijken een gebied dat groter is dan het werkgebied van de NVWC. Ook tellen we meldingen van net boven de Lek en onder de Linge mee en uit de Everdingerwaard. Dus de titel van deze rubriek dekt niet helemaal de lading.

Duinpieper, 27 april Beusichemse Waard.
Foto Waarneming.nl - Marja van Bruggen.

Reuzenster, 11 mei Everdingen - Uiterwaard.
Foto Waarneming.nl - Bram ter Keurs.

Steltkruut, 27 april Beusichemse Waard.
Foto Waarneming.nl - Hetty en Johan Janssen.

aan de westrand van Culemborg (maar voor hoe lang nog?). Daarnaast is er ook een kleine populatie direct ten westen van de A2, zoals blijkt uit de waarneming van twaalf baltsende exemplaren langs de Ridderslag op 7 februari door Jeroen Brandjes. 🐦 Op 15 februari werd Gerrit Jan Klop in Eva-Lanxmeer verrast door een vroege, luid zingende **zwartkop**. 🐦 Op 29 februari zag Sjerp Weima de eerste **rode wouw** van het jaar laag over de Steenwaard vliegen. In 2020 waren er 34 waarnemingen in 26 kilometerhokken (deels betrekking hebbend op dezelfde exemplaren). 🐦 Door de sterke afname van de **ransuil** (80% vanaf 1990) zijn roestplaatsen een zeldzamer verschijnsel geworden. Maar vorig jaar werd dan wel de grootste verzameling ooit gemeld in dit gebied: 35 uilen op één slaapplek (vervaagd en onder embargo). 🐦

Maart

De eerste waarneming van de **zeearend** in 2020, een onvolwassen vogel op 1 maart bij De Waai, werd ingevoerd door Tom Zeegers. Heel 2020 leverde het record van 30 waarnemingen in zestien kilometerhokken op (een deel daarvan betrof overigens meerdere waarnemingen op dezelfde plek en tijd). 🐦 **Rouwkwikstaarten** worden niet vaak meer gemeld. Maar dit keer wel een vogel op 22 maart in de Baarsewaard en één op 30 maart in de Nieuwe Hoeven, en in april nog tweemaal in de Everdingerwaard. Marcel Kok was twee keer de waarnemer. 🐦 Het was al weer 19 jaar geleden dat een **roodkeelduiker** onze contreien bezocht. Bas Engels had op 27 maart het genoegen om deze zeldzaamheid in de kijker te krijgen bij de trektelpost Redichemse Waard. Na enige tijd uit het oog verdwenen te zijn, passeerde de duiker dezelfde plek weer enkele malen tussen 7 en 16 april. 🐦 **Kerkuilen** worden steeds meer doorgegeven en in steeds meer kilometerhokken, maar daarmee helaas ook het aantal dood gevonden vogels. In 2020 ging het om zeven meldingen van dode kerkuilen, waarvan vijf verkeersslachtoffers op een totaal van 74 waarnemingen in 36 kilometerhokken. 🐦

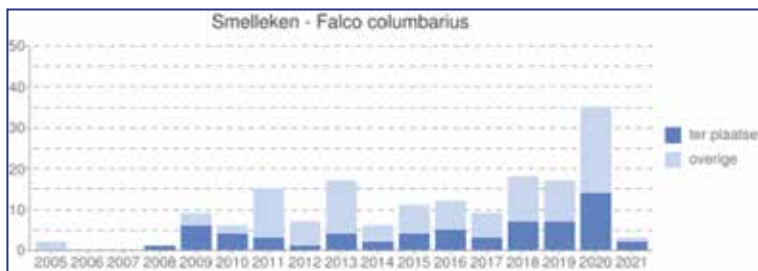
April

Meerdere waarnemingen van een à twee **buidelmezen** in april en mei in de Everdingerwaard waren een indicatie voor het eerste broedgeval van de soort in onze uiterwaarden. 🐦 Leuk waren de diverse waarnemingen van **middelste zaagbekken**: zeven stuks op 5 april in de Steenwaard (Jan Buijs) en daarna één á twee exemplaren van oktober tot december op verschillende plaatsen op de Lek. 🐦 De eerste **beflijsterman** werd vastgesteld op 6 april in de Redichemse waard, daarna ging het deze maand helemaal los met in totaal 122 waarnemingen van 212 stuks in zeventien kilometerhokken (wel zijn veel lokale beflijsters waarschijnlijk meerdere malen ingevoerd, hetgeen voor veel genoemde soorten geldt). 🐦 Er waren negen waarnemingen van de alhier schaarse **bonte vliegenvanger** dit jaar. Opvallend vaak op en rond Fort Everdingen, namelijk zowel een vrouwtje als een mannetje twee keer in april, en daarna weer een keer in augustus en september. 🐦 Zoveel **zwartkopmeeuwen** tegelijk waren hier nog niet eerder gezien: negentien exemplaren noordoost trekkend bij de trektelpost Redichemse Waard, gezien op 11 april door Bas Engels. 🐦 Een **geelgors**, nog altijd een curiositeit bij Culemborg, vloog op 15 april voorbij de trektelpost (Bas Engels). 🐦 Ook dit jaar was de **steppekiekendief** weer een spectaculaire tuinsoort, dit maal voor Louis van Oort op 15 april: een overvliegende adult vrouwtje. Het betreft de achtste waarneming sinds 2009, hoewel nog geen enkele daarvan aanvaard is door de CDNA. 🐦 Na een aantal jaren afwezigheid weer eens een **grauwe kiekendief** tussen Lek en Linge. Een mannetje pleisterde in en rond de Redichemse Waard op 22 en 23 april. 🐦 Wie **Engelse kwikstaart** en **noordse kwikstaart** nog niet had, kon van 22 april tot 1 mei terecht in de Beusichemse Waard, waar twee exemplaren *flavissima* en drie exemplaren *thunbergi* foerageerden samen met gewone gele kwikstaarten. 🐦 **Duinpiepers** zijn zeldzame doortrekkers, en dan meestal overvliegend. Bijzonder boeiend voor de plaatselijke vogelaars was dan ook het verblijf van twee duinpiepers van 27 tot 30 april in de Beusichemse Waard. 🐦 Een bezienswaardigheid voor veel vogelaars was de **reuzenster** op 27 april in de Everdingerwaard, een soort die al vijf jaar niet hier in de buurt was gezien. 🐦 In 2020 had je tweemaal de kans om je jaarlijst met **stelkruut** aan te vullen: op 27 april in de Beusichemse Waard en nog een keer op 17 mei in de

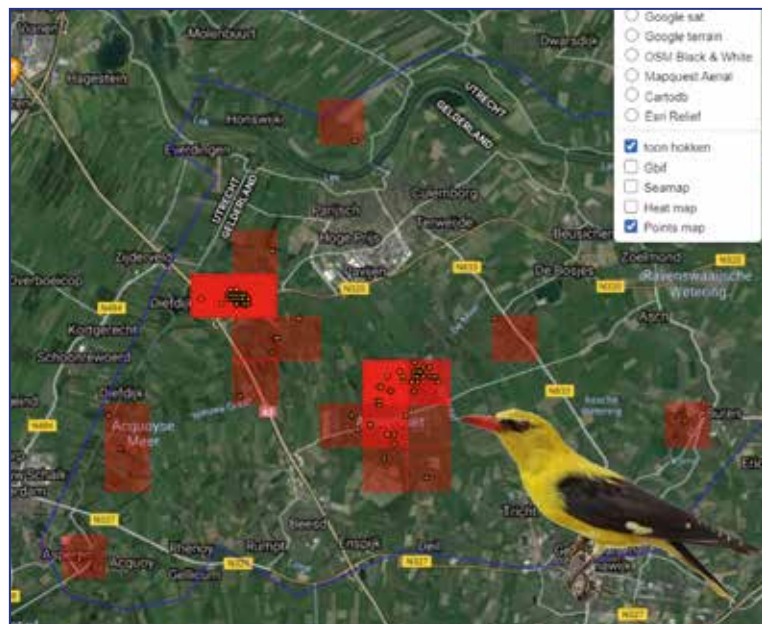
Goed gezien, vogelwaarnemingen 2020

Witvleugelstern, 12 mei Steenwaard,
Foto Waarneming.nl - Julian Bosch.

Het aantal jaarlijkse meldingen van smelleken vertoonde een opvallende piek in 2020. Deze toename is te zien bij meerdere soorten. Hoewel het mogelijk is dat er in dat jaar meer doortrekkers waren, zal het waarschijnlijk grotendeels te maken hebben met een grotere activiteit van waarnemers in het door de pandemie gedomineerde jaar. Waarneming.nl kende in 2020 een sterke groei van het totaal aantal soortenwaarnemingen met 30% naar 10.751.212 waarnemingen (bron: waarneming.nl).

Kaart van de kilometerhokken met losse waarnemingen van wiewalwalen in het gebied (bron: waarneming.nl).

Everdingerwaard. 🐦 **Temmincks strandlopers** werden liefst drie keer waargenomen, namelijk in de Beusichemse Waard op 29 april, in de Everdingerwaard op 17 mei en bij de Waai op 5 september.

🐦 Ook het aantal waarnemingen van **dwergmeeuwen** bereikte een record in 2020. Een vrolijk tafereel boden de 30 foeragerende vogels in zomerkleed op 25 april in de Everdingerwaard. 🐦 In 2020 verdubbelde het aantal waarnemingen van **smelleken** ten opzichte van voorgaande jaren: 35 keer werd de soort ingevoerd, vooral in april. 🐦

Mei

Een **grote karekiet** zong van 6 tot 13 mei in de Everdingerwaard, maar daarna verstomde het gezang. Een maand later registreerde Rob van Beers opvallend genoeg opnieuw een zingende grote karekiet in de Steenwaard. 🐦 **Zilverplevieren** zijn schaars op doortrek. Dit jaar werd deze steltloper echter in mei, augustus, september en oktober op vijf verschillende plaatsen waargenomen. Op 10 mei zelfs vier vogels over de Everdingerwaard vliegend. 🐦 Een van de ornithologische attracties van 2020 was het opduiken van zowel een **witwangstern** als een **witvleugelstern** boven de plas in de Steenwaard op 12 mei. De vliegshow leverde prachtige plaatjes op. De witvleugelstern was nooit eerder in onze omgeving vastgesteld (zie het artikel van Paul van Veen over de moerassterns op pag. 10). 🐦 Naast de bekende broedgevallen van **dodaars** in de Tichelterreinen bij Buren waren er ook waarnemingen van paartjes en baltsende mannetjes op Werk aan de Groene weg (Schalkwijk) en trof Paul van Veen op 20 mei een bezet nest aan in de Beusichemse Waard. 🐦 Er waren veel meer **zwarte vrouwen** in beeld dan in alle voorgaande jaren, hoofdzakelijk in april en mei: 40 keer in zeventien kilometerhokken. 🐦 Terwijl de **nachtegaal** in 2019 maar op één plek gehoord was, zong de vogel in 2020 op maar liefst zes plekken in het gebied. 🐦 "Kom mee naar buiten allemaal" was het credo van 2020, omdat er verder toch niet veel te beleven was. Dat moet de

reden zijn geweest dat vele vogelaars dit jaar een **wiewaal** hebben gezocht en gevonden: er zijn 148 waarnemingen ingevoerd van wiewalwalen in negentien kilometerhokken. 🐦

Juni

Vanaf april waren er meerdere waarnemingen van een mannetje en vrouwtje **krooneend** in en om de Lek ter hoogte van de Goilberdingerwaard en de Steenwaard. Vervolgens had Leo van der Kooij op 7 juni een geweldige primeur, namelijk een vrouwtje met vijf pulletjes. 🐦 Op 9 juni hoorde Fedde Welbedacht een **kwartel** in de Nieuwe Hoeven. In de avond van 13 juli klonk het fijne zomerse geluid in Buren aan de Hennisdijk (Anthonie Stip). 🐦 Once in a lifetime? Na zijn ontmoeting met een **dwergarend** in Mariënwaerd-Driftsteeg in 2019 fotografeerde Paul van Veen bijna een jaar later op 20 juni deze dwaalgast nogmaals op precies dezelfde plaats! (zie ook Hak-al 2020-4). 🐦

Juli

De waarneming van een moedereend met pul op 6 juli was een onomstotelijk bewijs van een geslaagd broedgeval van **zomertaling** (met één jong dan wel) in de natuurontwikkelingsplasjes van de Beusichemse waard (Tom Zeegers). Eerder al in mei was daar een broedpaartje gezien. 🐦 Meerdere waarnemingen van de **zwarte ooievaar** in het verslagjaar. In deze maand respectievelijk twee en één boven de stad opgepikt door Tom Zeegers en Marcel Kok. In september was het weer raak: Gerrit Jan Klop had er één boven de Steenwaard en Ricardo van Dijk zag er op 5 september zelfs vier langs de A2 bij Zijderveld. Daar kun je mee thuis komen. 🐦 Zo nu en dan duikt er hier een **koereiger** op. Dit maal zwierf er één van 25 tot 31 juli in de uiterwaarden ten westen van Culemborg tot genoegen van veel vogelfotografen. 🐦

*Krooneend, 20 juni Goilberdingerwaard.
Foto Waarneming.nl - R. Warrink.*

*Koereiger, 30 juli Goilberdingerwaard.
Foto Waarneming.nl -Luuk Dols.*

*Roze pelikaan, 16 september Bolgerijen en Autena .
Foto Waarneming.nl-Hetty en Johan Janssen.*

Augustus

Vele vogeluren maken in de omgeving van de Driftsteeg betaalt zich regelmatig uit, weet Paul van Veen. En jawel, op 11 augustus een unieke maar ook curieuze waarneming van een overvliegende **kleinste jager** (zie ook Hak-al 2020-4). De enige andere waarneming van deze soort tussen Lek en Linge was in 1983. 🐦 Dit is een echte wensvogel voor iedere vogelaar: "Ik sta in de schuur. Hoor ik ineens rururu. **Bijeneter!** En ja hoor. Cirkelend boven de tuin. Samen met twee gierzwaluwen. Langzaam driftend naar Oost. Wow!!!" Aldus Louis van Oort te Geldermalsen op 22 augustus. 🐦 Daniël Beuker, Gerrit Jan Klop en Nelly Hofman wisten het trektele record van de **rosse grutto** te vestigen met een groep van 31 exemplaren op 22 augustus. 🐦 De herfsttrek van de **purperreiger** is een fascinerend fenomeen. Daniël Beuker ervoer dat op de avond van 30 augustus toen boven zijn huis negentien purperreigers naar het zuiden vlogen. 🐦 De laatste dagen van augustus en de eerste dagen van september konden vogelaars hun hart ophalen in de slijkkige Everdingerwaard aan allerlei steltlopers, waaronder **kleine strandloper**, **drieteenstrandloper**, **krombekstrandlopers** en **kanoeten**. 🐦

September

Net als voorgaande jaren waren er in 2020 weer **roodpootvalken** van de partij, en wel in deze maand. Rob Zakee zag een vrouwtje naar noord vliegen in de Everdingerwaard op 2 september, Martin Poot pikte een biddende juveniele roodpoot op in de Baarsemwaard, die vervolgens naar het westen adreef. 🐦 Op 15 september ontdekte A. van Emmerik een heuse **roze pelikaan** te midden van zeventien thermiekende ooievaars boven Polder Blokhoven. De volgende dag werd de ongeringde vogel aan de grond gezien langs de A2 bij Zijderveld samen met een tiental ooievaars. Op basis van het verenkleed is geconcludeerd dat het dezelfde vogel was die al sinds 1 december 2019 in het Reestdal in Overijssel en Drenthe rondzwierf. Daar vertrok de pelikaan op 14 september naar

het zuidwesten en maakte een tussenstop bij Nijkerk. Een nieuwe soort voor ons waarnemingsgebied. 🐦 **Ortolaan**: Eén zuidwest vliegend exemplaar van deze zeldzame soort op 15 september op de trektelepost bij Werk aan 't Spoel (Daniël Beuker en Bas Engels). 🐦 Er werden veel meer doortrekkende **tapuiten** genoteerd dan alle voorgaande jaren, vooral in deze maand: 157 waarnemingen van 269 stuks. 🐦 Een leuke groep van ca. 40 **ringmussen** hing van september tot november rond bij een akker met bladrammenas en veel onkruiden in de Redichemse Waard. 🐦

Oktober

De **ijsgors** werd dit jaar eenmaal als doortrekker genoteerd, namelijk op de trektelepost Redichemse Waard op 3 oktober. 🐦 Met uitzondering van de zomermaanden waren er het hele jaar **baardmannen** te vinden in de uiterwaard van Everdingen, met een maximum van 12 op 29 oktober. 🐦 Op 12 oktober trof Tom Zeegers een **bladkoning** aan in een groep mezen in de Zump. Op 7 november werd een onzekere waarneming gedaan in Eva-Lanxmeer. 🐦 Ook in 2020 was de **goudvink** present, al werd de vogel alleen naar gehoord, namelijk in de Zump op 15 oktober en op Fort Everdingen op 8 november. 🐦 Het aantal **grote barmsijzen** was dit jaar weer op de vingers van een hand te tellen. Er waren drie doortrekkers op 17 oktober en nog een exemplaar ter plaatse te Acquoy op 27 november. 🐦 Niet alledaags was de groep van 61 **grote lijsters** op doortrek die Bas Engels boven de Oranjebuurt zag vliegen op 19 oktober. 🐦 **Europese kanaries**, een bijzonderheid, werden geclaimd op 25 oktober in de Baarsemwaard door Erwin 't Lam en op 1 november bij Werk aan 't Spoel door Bas Engels. 🐦

*Sneeuwgors, 13 november Everdingen - Uiterwaard .
Foto Waarneming.nl -Mike Bredewoud.*

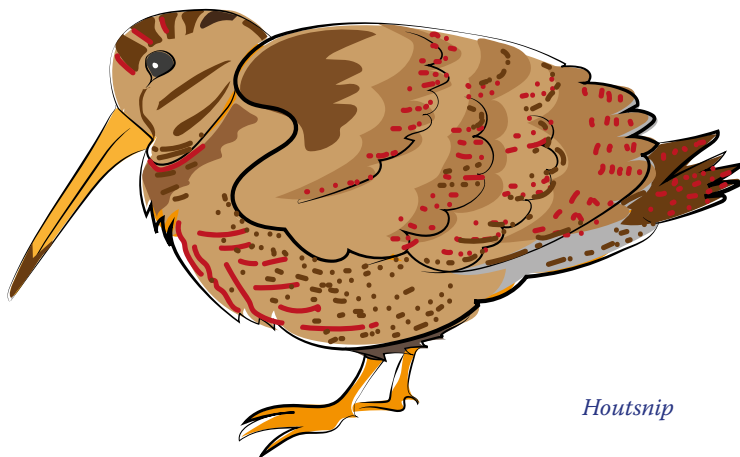
*Humes Bladkoning, 9 december Geldermalsen.
Foto Waarneming.nl- Luis Pereira.*

November

Na 8 jaar werd er weer eens **sneeuwgors** gemeld en op plaat vastgelegd, namelijk twee stuks ter plaatse in de Everdingerwaard op 13 november, door Mike Bredewoud. Voor echt grote groepen sneeuwgorsen moeten we weer eens een strenge winter beleven, zoals die in 1979. Maar ja... 🐦 Onze hoofdredacteur lijkt wel het patent te hebben op exclusieve soorten voor de tuinlijst, maar deze was er een van de buitencategorie. Het geluid dat hij op 26 november hoorde vanuit een aanliggend parkje had veel weg van dat van een bladkoning, maar bleek na enig gedelibereer in de Culemborg Bird Alert-app van een echte **Humes bladkoning** te zijn. Daarna werd het ondanks coronabeperkingen druk aan de Frederik Hendrikstraat in Geldermalsen. Tot ver in januari stond deze dwaalgast uit centraal-Azië met 456 waarnemingen dagelijks rood en vetgedrukt in nwc.waarneming.nl. En hoewel het parkje waar de Humes verbleef compleet op de schop ging omdat er een gebouw wordt neergezet, bleef dit dappere zangertje ook in februari nog dagelijks roepen vanuit drie grote coniferen net buiten het parkje. Een verslag en foto zijn te vinden bij het Oordeel op pag 2. 🐦 Een mooi jaar voor **waterral**-waarnemingen: 244 exemplaren in 21 kilometerhokken in het gebied, vooral in november. 🐦

December

De **houtsnip** neemt landelijk sinds de jaren '90 toe. In 2020 werd hier het hoogste aantal gemeld van 26 stuks op twaalf plekken in het waarnemingsgebied, vooral in december. 🐦 De **kleine rietgans** is een zeer schaarse jaarlijkse bezoeker in de regio. Dit jaar ging het om één gekleurd exemplaar (uiteraard afgelezen door Mario Huizinga) op 5 en 6 december in polder Blokhoven (Schalkwijk). 🐦 Het wordt daarentegen elk jaar minder met **wilde zwanen**: op de valreep van 2020 zag Arjan Brenkman er toch nog zes naar het zuidwesten vliegen boven de Baarsewaard. 🐦

Houtsnip